

Den næste sag på dagsordenen var:

5) *Forespørgsel nr. F 5:*

Forespørgsel til miljøministeren:

»Hvad agter regeringen at gøre for at forbedre miljøforholdene og fremme miljø samarbejdet rundt om Østersøen, og hvilke forbedringer i Østersøkonventionen agter regeringen at foreslå på det kommende møde i Østersøkommissionen?«

Af Gade (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 15/1 91. Fremme af forespørgslen vedtaget 18/1 91).

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne give hr. Gade ordet for begrundelse under den forudsætning, at der bliver ro i salen.

Det nærmer sig det tidspunkt, hvor formanden er nødt til at udsætte mødet for at få ro i salen.

Begrundelse

Gade (SF):

I dag starter Østersøkommissionen sit ordinære møde i Helsingfors. Dette møde skal bl.a. drøfte forslag til ændring af Østersøkonventionen samt opfølgningen af Ronnebymødet i september, hvor statsministrene og miljøministrene fra landene rundt om Østersøen bestilte en retningsplan for Østersøen.

Miljøet i Østersøen er alvorligt truet. Nogle få citater fra rapporten til Nordisk Råds internationale konference om havforurening den 16.-18. oktober 1989 viser alvoren:

På næsten halvdelen af Østersøens bund, ca. 100.000 km², er bunddyrene praktisk talt borte, og bunden er næsten helt død. Det har jo bl.a. ført til en nedgang af torskebestanden og en del andet.

Det fremgår også af rapporten, at kloreret organisk materiale fra papirfabrikkernes blegning har vist sig at spredes i stor skala. Det er stoffer, der ophobes i fødekæden og bl.a. ender i sælerne, der bliver syge eller dør.

Til at styre denne udvikling har vi haft Helsingforskonventionen, der ligesom andre konventioner fra 1970'erne mest har været brugt til at regulere den stadig stigende forurening i stedet for at nedbringe den, selv om der dog findes positive historier som forbudet mod brug af DDT.

I dag udledes der fire gange så meget kvælstof og otte gange så meget fosfor som naturligt til Østersøen, så tiden er inde til at opbygge konventioner af en ny type, stærkere konventioner, der kan muliggøre en effektiv indsats, 1990'ernes konventioner.

Med jerntæppets bortsmuldren har vi forhåbentlig nu chancen, og den skal udnyttes med en aktiv dansk indsats for at gøre Østersøen og Østersøområdet til et område præget af forpligtende samarbejde, hvor løsningen af de fælles miljøproblemer er krumtappen i udviklingen.

Alle lande og delstater rundt om Østersøen skal deltage i en ny type samarbejde med juridisk bindende aftaler og fælles håndhævelse af besluttede regler. Da opgaven er så vigtig og stor, er det ekstra vigtigt, at Danmark spiller en aktiv rolle op til ministermødet i 1992 – derfor forespørgslen.

Besvarelse

Miljøministeren (Per Stig Møller):

Regeringen agter at fortsætte det internationale miljø samarbejde om Østersøen, som vi har taget aktiv del i i en årrække. Samtidig ønsker regeringen at udbygge det bilaterale samarbejde med Østersøstaterne.

Det internationale samarbejde foregår først og fremmest inden for rammerne af den såkaldte Helsingforskonvention, som sammen med det bilaterale kommissionsarbejde om Øresund og Flensborg Fjord samt aftalen om olieforurening med de nordiske lande og Tyskland dækker de fleste forureningsproblemer i Østersøen. Herudover har Danmark bilateralt indgået miljøaftaler med Polen og Sovjetunionen, og aftaler med Tjekkoslaviet og de baltiske lande er i dag under overvejelse.

Hertil kommer nationale støtte- og udviklingsprogrammer – og her tænker jeg på Østlandepuljen, IØ-fonden og den danske miljøstøtteordning, som regeringen har fremsat forslag om – hvor der for danske midler gennemføres konkrete projekter i Østlandene, projekter, som direkte eller indirekte har en miljøforbedrende virkning.

For yderligere at styrke samarbejdet omkring Østersøen indkaldte Sverige og Polen i fællesskab til den såkaldte Ronnebykonference, som fandt sted i september 1990. I konferencen deltog de syv Østersølande samt Norge og Tjekkoslaviet, EF-Kommissionen var også

[Miljøministeren]

med, og endvidere deltog en række banker, hvilket var nyt. Miljø Samarbejdet om Østersøen foregår således på mange planer. Jeg kan også henvise til Miljøstyrelsens redegørelse fra 1988 om det europæiske miljø samarbejde. Regeringen lægger stor vægt på arbejdet med beskyttelse af Østersøen – naturligvis.

Østersøen omfatter havet inden for en linje mellem Skagen og Marstrand ved Göteborg. Havet er med et overfladeareal på knap 400.000 km² af de største brakvandsområder i verden. Den gennemsnitlige vanddybde er på kun lidt over 50 m. Oplandet er på knap 1,5 mio. km², og der lever i dag over 70 mio. mennesker i dette opland.

De snævre stræder og passager med lavt vand mellem den centrale del af Østersøen og Nordsøen bevirker, at den samlede opholdstid for vand i Østersøen, inden det løber ud i Atlanterhavet, er meget lang. På grund af den lange opholdstid – 20-30 år – er der gennem årene konstateret en ophobning af forurenende stoffer i vandet, på havbunden og i levende organismer. Disse forhold betyder, at resultaterne af disse års miljøarbejde ikke kan vise sig i morgen og ej heller til næste år, der vil gå lang tid. Derfor er der brug for mange års tålmodig indsats, et langt, sejt træk.

Igennem det internationale arbejde er der dog nået flere vigtige resultater. Indholdet af miljøfremmede stoffer som DDT, HCH og PCB i de levende organismer er faldet til så lave niveauer, at vi er ved at have situationen under kontrol. Det gælder også for tungmetallerne med undtagelse af cadmium i den nordlige Bøttniske Bugt. Den kraftige stigning i indholdet af fosfor og kvælstof, som blev registreret op gennem 1970'erne, er i dag standset bortset fra i Kattegat og Rigabugten, men der kræves stadig en stor indsats for at rette op på Østersøens miljø.

De fleste problemer vedrørende skibe og havnefaciliteter er efterhånden ved at være løst. Efter vor opfattelse må hovedvægten i det fremtidige arbejde knytte sig til den landbaserede forurening.

Helsingforskonventionen udgør en solid platform for integreret miljøpolitik. De danske synspunkter og prioriteringer har i vidt omfang medvirket til den forbedring af miljøtilstanden, som her er beskrevet. Helsingforskommissionens komiteer arbejder efter det såkaldte Lead-

Country-princip, som betyder, at ansvaret for at drive miljøarbejdet fremad gives til enkelte lande, der fremlægger forslag om tilrettelæggelse af miljøindsatsen.

Danmark er Lead-Country på et af de vigtigste områder, landbrugsområdet, hvor der hidtil er blevet udarbejdet to anbefalinger, som Helsingforskommissionen har vedtaget. I 1991 er Danmark medarrangør af en landbrugskonference, hvor bl.a. resultaterne af det danske NPO-forskningsprogram bliver præsenteret, og konklusionerne for konferencen vil danne grundlag for en serie godt funderede anbefalinger til Helsingforskommissionens møde i 1992. Danmark er tillige Lead-Country for PCB, PCT og pesticider.

Danmark har fået i opdrag at fremlægge forslag til en videreudvikling af det fælles overvågningsprogram og dermed til en styrkelse af den forebyggende indsats i Østersøområdet. Ideer og erfaringer fra det danske Renere Teknologi-program vil kunne blive et vigtigt bidrag til Helsingforskommissionsarbejdet. Danmark har fået renere teknologi sat på dagsordenen i Den Tekniske Komité.

Blandt de vigtigste konkrete resultater, Danmark har medvirket til inden for Helsingforskommissionen, er deklARATIONEN om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet, som miljøministrene vedtog på kommissionens møde i 1988. Deklarationen sætter som mål en halvering af udledningerne af næringssalte, tungmetaller og miljøfremmede stoffer så hurtigt som muligt, dog ikke senere end 1995.

Herudover indeholder deklARATIONEN en række erklæringer om forbedret og intensiveret miljøbeskyttelsesarbejde landene imellem. Foreløbig har Helsingforskommissionen fået fastlagt udledningernes størrelse fra 1987, som var deklARATIONENS startår, samt sikret sig, at alle lande er gået i gang med den intensiverede miljøbeskyttelsesindsats.

Danmark har løbende orienteret om de mål og midler, som vandmiljøplanen fra 1987 har udpeget, idet planen udgør hoveddelen af Danmarks bidrag til opfyldelsen af deklARATIONEN. En anden del er den danske flyovervågning af havet.

På stats- og miljøministerkonferencen i Ronneby i Sverige den 2. og 3. september 1990 blev vedtaget den såkaldte RonnebydeklARATION, der beskriver målene og principperne for en

[Miljøministeren]

forstærkelse af samarbejdet om at beskytte og forbedre Østersøens miljøtilstand inden for rammerne af Helsingforskommissionen. Ronnebydeklarationen understreger behovet for en opstramning af det eksisterende legale og institutionelle samarbejde i regionen samt behovet for at inddrage finansieringsinstitutionerne, dvs. bankerne, i arbejdet med at sikre og genskabe den økologiske balance i Østersøen.

Som noget helt nyt vedtog man, at der skal udarbejdes en samlet miljøplan for genopretning af Østersøområdet's økologiske balance. Til dette formål blev der nedsat en særlig task force. Det forventes, at miljøministrene skal godkende denne miljøplan for Østersøen på Helsingforskommissionens møde i februar 1992.

Danmark vil igennem task force-arbejdet medvirke til at løse de miljøproblemer, der er mest påtrængende i Østersøen, dvs. først og fremmest forureningen med næringsalte; i den forbindelse ønsker Danmark at fremme overførsel af teknologi og miljøviden til Østlandene.

Det første møde i task force har vist, at Østersølandene er enige om at søge målrettede og konkrete resultater igennem en begrænsning af forureningen fra de største forureningskilder, som har betydning for Østersøens miljøtilstand. Gennem task force-arbejdet bidrager Danmark økonomisk til gennemførelse af forundersøgelser, der skal danne grundlag for mere målrettede initiativer.

Den nye udvikling i Mellem- og Østeuropa giver nye muligheder for samarbejde om Østersøens fremtid i miljømæssig henseende. Østlandenes vækst mål for de kommende år vil givetvis medføre en forøget produktion og øget samfærdsel i Østersøen; der vil derfor være et stort behov for teknisk og økonomisk bistand til de østeuropæiske landes miljøindsats.

Således har Danmark på nordisk hold medvirket til Nordisk Ministerråds, miljøministrenes, beslutning om at oprette Det Nordiske Miljøinvesteringsselskab NEFKO. Motiverne til at oprette selskabet var dels at støtte miljøinvesteringerne i Mellem- og Østeuropa og derved opnå miljømæssige forbedringer og dels indirekte at opnå miljømæssige forbedringer i de nordiske lande, idet en del af forureningen i disse lande stammer fra Mellem- og Østeuropa. Oprettelse af selskabet fik desuden tilslutning

fra Nordisk Råd på dets 38. session i marts 1990, og Folketinget tilsluttede sig allerede i foråret 1990, at Danmark godkendte overenskomsten om oprettelsen af selskabet Det Nordiske Miljøinvesteringsselskab NEFKO. De samlede udgifter for Danmark udgør ca. 66 mio. kr. i 1990-95.

Regeringen besluttede i november 1989 at bevilge 300 mio. kr. over 3 år til støtte for reformprocessen i Mellem- og Østeuropa. Endvidere har regeringen den 31. januar 1991 gennemført forslaget til lov om tilskud til miljøaktiviteter i Østlandene. Hermed vil vi få mulighed for at bistå Østeuropa ved at stille teknologi og rådgivning til rådighed. Tilskudsordningen vil blive administreret af Miljøstyrelsen, der bistås af en rådgivende komité, og midlerne til ordningen er afsat på finanslovsforslaget, så ordningen kan træde i kraft, så snart Folketinget har vedtaget lovforslaget.

Hvad angår Danmarks bilaterale aftaler på miljøområdet, har Miljøministeriet sidste år indgået en samarbejdsaftale med Polen. Aftalen består i generelle hensigtserklæringer om samarbejde på miljøområdet og et særligt bilag med en serie konkrete projekter, hvoraf flere er sat i gang med midler fra Østlandepuljen. En lignende aftale er for tiden under overvejelse med Tjekkoslovakiet.

Vi håber, der bliver mulighed for at overveje tilsvarende aftaler med de baltiske lande. Allerede nu er en aftale på vej med Letland, der ønsker at opbygge Letlands Geologiske Undersøgelse med forbillede i Danmarks Geologiske Undersøgelse, DGU. Jeg har planlagt at besøge Letland og Litauen i den nærmeste fremtid og ville faktisk have været der, hvis ikke denne debat var blevet fastlagt til i dag.

Med hensyn til den anden del af forespørgslen kan jeg oplyse, at arbejdet med at revidere konventionen blev sat i gang af kommissionen ved dens sidste møde i februar 1990; resultaterne forventes at kunne forelægges på kommissionsmødet i 1992, der afholdes på ministerniveau. Formålet med revisionen er at skabe et mere tidssvarende og effektivt instrument til regulering af Østersøens miljø, og revisionsarbejdet bygger bl.a. på de synspunkter, der fremkom ved Nordisk Råds parlamentarikerkonference på Christiansborg i oktober 1989.

Der er fremkommet en række ændringsforslag til konventionen. Blandt de foreløbige ænd-

[Miljøministeren]

dringsforslag støtter Danmark bl.a. en udvidelse af konventionens anvendelsesområde til også at omfatte de indre territoriale farvande og oplandet. Danmark har især arbejdet for, at princippet om forebyggende indsats, forsigtighedsprincippet og anvendelse af ren teknologi indarbejdes i konventionen. Herudover har Danmark presset på for at få deponering af radioaktivt affald under havbunden med adgang fra land reguleret i konventionen.

Danmark har støttet en udvidelse af de deltagende parter i arbejdet med at beskytte Østersøen. I denne sammenhæng agter Danmark og Tyskland at fremsætte et forslag, som gør det muligt for EF at tiltræde konventionen som fuldt medlem, for at EF's ekspertise og forskningsprogrammer kan udnyttes direkte. Danmark støtter også Norges og Tjekkoslovaekiets deltagelse, idet begge lande har ønsket dette.

Flere interesseorganisationer har fået observatørstatus til kommissionsmøderne og skal også høres i forbindelse med revisionsarbejdet. Danmark arbejder fortsat på, at interesseorganisationerne kan få lejlighed til at deltage i kommissionens arbejdsgrupper.

Den nuværende situation i Baltikum er vanskelig, men regeringen håber, at det vil være muligt at fortsætte og forhåbentlig udvide samarbejdet med Letland, Litauen og Estland. Som jeg sagde den 11. januar 1991 i besvarelse af spørgsmål nr. S 24, vil regeringen støtte en eventuel anmodning fra de baltiske lande om medlemskab af Østersøkonventionen.

Men jeg må anstændigvis minde om, at det af Helsingforskonventionens bestemmelser klart fremgår, at samtlige kontraherende parter skal acceptere udvidelsen af deltagerkredsen, og her kan vi jo godt løbe ind i et problem. Centralregeringen i Sovjetunionen deponerede tilbage i 1979 på samtlige republikkers vegne det såkaldte ratifikationsinstrument hos den finske regering og repræsenterer dermed de baltiske stater over for kommissionen.

Jeg agter naturligvis under mine kommende møder i Riga og i Vilnius at undersøge, hvor ønskværdigt det er for de baltiske lande at blive selvstændige medlemmer af Helsingforskommissionen.

Som det fremgår, agter regeringen at arbejde videre såvel nationalt som internationalt for at forbedre miljøet i Østersøen og i Østersøregionen som helhed. Regeringen prioriterer arbej-

det med revision af Helsingforskonventionen samt det igangsatte task force-arbejde meget højt.

Det førstkommande møde i Helsingforskommissionen, som faktisk starter i dag og varer til på fredag, er primært et teknisk møde. Danmark vil her bidrage til, at revisionsarbejdet fremmes ud fra de principper, som jeg netop har redegjort for, og vi vil arbejde for, at task force-arbejdet udmøntes i en god miljøplan for Østersøen, der sammen med revisionen af Helsingforskonventionen kan forelægges på ministermødet i 1992.

*Forhandling***Gade (SF):**

Jeg skal takke for ministerens redegørelse, som jeg synes indeholdt mange vigtige betragtninger. Så vidt jeg er orienteret, er det første gang, Folketinget har taget en drøftelse om selve arbejdet i Østersøkonventionen. Der er selvfølgelig sket ratifikation af konventionen, men en drøftelse af selve det arbejde, der foregår, er vist ikke foretaget før. At det sker nu, er der mange gode grunde til, og jeg vil nævne fire af de bedste:

Den første er, at vi nu har en chance for at få et gennembrud for reelle miljøfremskridt i Østersøen. Vi har tidligere vedtaget skarpe formuleringer om halvering af udledningen, men resultaterne har ladet vente længe på sig. Man kan også sige, at der har været mere papir end realiteter i vedtagelserne. Nu er der en chance.

Den anden er, at vi efter jerntæppets fald har fået nye chancer for at opbygge andre tætte samarbejdsmodeller, og disse muligheder skal udnyttes maksimalt, også af hensyn til de baltiske lande.

Den tredje er, at der er et voldsomt behov for et forstærket internationalt miljøsam arbejde og dermed et kraftigt behov for at diskutere, hvordan vi ændrer konventionerne til konventioner af en ny og forpligtende type.

Den fjerde er, at vi, som vi ser det i SF, har en forpligtelse til at føre den forhandlingslinje, vi havde på Nordsøkonferencerne, op i Østersøkonventionen. De gange, vi har debatteret det omkring Nordsøen, har vi fået vedtaget gode og stærke dagsordener, og den linje bør følges op.

[Gade]

Ministeren talte om Ronnebyinitiativet og den arbejdsgruppe, som statsministrene har nedsat, og dermed er der jo kommet mere kød på alle de fine ord om halvering. Fra SF's side hæfter vi os især ved, at Ronnebyinitiativet sætter fokus på, at der skal skabes økologisk balance i Østersøen, og at man nu også går i gang med at inddrage økonomi, sådan at vi får en reel chance for at få projekter, der kan gennemføres, og så der er chance for, at vi faktisk får forbedringer på bordet ved de beslutninger, der kan blive taget, efter at task force-gruppens rapport ligger klar i 1992. Det er, hvad der er brug for: konkret indsats og bindende aftaler, og det er, hvad vi har manglet.

Østersøområdet bør prioriteres som et område, hvor vi har chancer for et øget regionalt samarbejde. Jeg tror, det er vigtigt at gøre sig klart, at miljøsamarbejde er den krumtap, der kan føre yderlige samarbejde med sig.

Ministeren talte om teknologioverførsel fra Vest til Øst. Det er klart, at der i første fase er en teknologioverførsel fra Vest til Øst, som er en vigtig del af forbedringen af miljøsituationen i Øst. Her ser vi, at miljøsamarbejdet også trækker andet samarbejde med sig og trækker erhvervsudvikling med sig. Går vi så til den store opgave for 1990'erne – den er jo ikke bare at rydde op, men at skabe økologisk balance – er temaet om ren teknologi på dagsordenen. Ren teknologi kræver ikke bare, at vi kigger lidt på erhvervsudviklingen og moderniserer lidt, men kræver en helt ny erhvervsudvikling, forskning, produktudvikling og også her et omfattende samarbejde.

Derfor mener jeg, det er vigtigt, at man anskuer udbygningen af konventionen og ændringerne af konventionen som en del af en proces, der fører til øget regionalt samarbejde mellem alle landene og også med delstaterne, der ligger rundt om Østersøen. Jeg er enig med ministeren i, at det skal ske i hele Østersøens afvandsområde, hvor diskussionen om Tjekkoslovakiet har sin plads.

Jeg tror, det er vigtigt at gøre en særlig indsats for, at de baltiske lande kan deltage heri med selvstændig repræsentation. Det forstod jeg også var ministerens synspunkt. Jeg ved godt, at der er mange problemer i det, men det gør jo ikke opgaven mindre, men gør måske i stedet for forpligtelsen til kreativitet vigtigere; netop samarbejdsmodellen, hvor også de tyske

delstater kunne deltage med selvstændig kompetence, kunne måske være en brik, der kunne få noget til at løsne sig.

Som sagt tror jeg, at der er brug for konventioner af en helt ny type. Det vil sige, at fortynningskonventionernes tid skal være forbi, for det er jo lidt det, vi har haft tidligere. Derfor er indførelse af forsigtighedsprincippet og af bebrejdet ren teknologi afgørende og så selvfølgelig også, at det kan blive til noget i praksis. Derfor skal vi stille krav om, at der kan laves juridisk bindende aftaler og en overnational kontrol med, at landene faktisk overholder det, de forpligter sig til. Derfor skal man også udbygge konventionerne med regelmæssige minister-rådsmøder og med regelmæssige parlamentarikerforsamlinger. Vi mangler et pres på det internationale miljøsamarbejde fra folkelige kræfter, og parlamenterne er også folkelige kræfter. Afholdelse af ministerrådsmøder er også med til at sætte mere fokus på, hvad der afgøres, og hvad der besluttes. Vi mener, at de parlamentarikerforsamlinger, der skal oprettes, ikke skal skabe nye bureaukratier. Vi forestiller os, at møder blandt parlamentarikere kan finde sted i perioden før ministerrådsmødet, sådan at der kan vedtages anbefalinger til ministre, men på en sådan måde, at det er de enkelte parlamenter, der arrangerer disse parlamentariskermøder uden opbygning af et stort nyt bureaukрати.

I debatten op til de to norske konferencer lagde vi en ganske stærk dansk forhandlingslinie. Det er SF's ønske, at vi følger den tradition op, gerne med et stort flertal. Jeg forstod på ministerens besvarelse, at også et kontroversielt punkt i forhold til Sverige har ministerens bevågenhed: at svenskerne mener, at de kan deponere radioaktivt affald via skakter på jorden og ud under Østersøen. At man kan deponere radioaktivt affald på den måde, er et synspunkt, som Danmark ikke deler, og Danmark ønsker at få præciseret såvel i Helsingforskonventionen som i andre internationale konventioner, at det er dumping, som man ikke ønsker foretaget. Jeg forstod ministeren sådan, at regeringen fortsat vil føre det synspunkt stærkt frem, og det er jeg helt tilfreds med.

Jeg skal, for at Danmark kan fortsætte den linie, vi har lagt på Nordsøkonferencerne, og for at lægge vægt på, at konventionerne skal ændres, og for at vi kan komme i gang med en me-

[Gade]

re dynamisk international miljøpolitik, på vegne af SF, Socialdemokratiet, Det Konservative Folkeparti, Venstre, Det Radikale Venstre, Kristeligt Folkeparti og Centrum-Demokraterne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget bekræfter dagsordenerne af 18. november 1987 og 22. februar 1990 om forhandlingerne på Nordsøkonferencerne, der fastlægger de miljøpolitiske målsætninger for den danske forhandlingslinie, når det gælder løsning af internationale miljøproblemer knyttet til vandmiljøet, opfordrer Folketinget regeringen til i forhandlingerne om en revision af Helsingforskonventionen at arbejde for:

- at udbygningen af konventionen skal ses som en del af en proces, der fører til øget regionalt samarbejde med repræsentation af alle lande og delstater rundt om Østersøen og i Østersøens afvandingsområde,
- at konventionen udbygges med regelmæssige ministermøder og parlamentarikermøder,
- at der i konventionen indføres mulighed for at træffe juridisk bindende beslutninger, samt at kommissionens beføjelser med hensyn til kontrol øges,
- at miljøorganisationernes deltagelse styrkes, og
- at forsigtighedsprincippet, princippet om ren teknologi samt princippet om affaldsreduktion og en målsætning om anvendelse af nærhedsprincippet i affaldsbortskaffelsen indføres i konventionen.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 6).

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Løvig Simonsen (S):

Der er ingen tvivl om, at det internationale og hermed det regionale miljøsamarbejde har fået og vil få stigende betydning for vor egen miljøpolitik både ved at påvirke vore egne mål og styringsmidler og ved, at vi igennem vore nationale mål og tiltag påvirker beslutningerne internationalt og regionalt.

Det er vel først og fremmest rapporten fra Verdenskommissionen Miljø og Udvikling, den såkaldte Brundtlandrapport, og dens anbefalinger, der har været lagt til grund for den stigende betydning, miljøspørgsmål har fået i de forskellige internationale forsamlinger såsom OECD, FN, EF m.v. Disse synspunkter afspejler sig ligeledes i det regionale samarbejde, enten det gælder konventionsarbejde omkring Nordsøen eller omkring Østersøen, som det drejer sig om i dag.

Vi er også blevet bedre til at forstå og erkende den sammenhæng, der er mellem vores produktion og vores miljøproblemer. Vi har fået øget viden og langt større forståelse for den sammenhæng, der er mellem løsningerne af vore fælles miljøproblemer. Derfor er det også indlysende rigtigt, at det danske Folketing i dag afgiver politisk signal til den danske regerings forhandlere på mødet i Østersøkonventionen netop i disse dage.

En sådan tilkendegivelse er ikke blevet mindre nødvendig og aktuel på grund af den fremtrædende rolle, som Østersøregionen har fået og vil få på baggrund af udviklingen i Østeuropa, herunder ikke mindst i forholdet til de baltiske stater.

Nu er denne debat en miljødebat, og jeg skal kun kort bemærke, at Østersøregionen som et fremtidigt potentielt vækstcentrum er understreget af Denkfabrik Schleswig-Holsteins rapport om de miljømæssige, kulturelle, økonomiske og trafikale samarbejdsmuligheder. De samme synspunkter, som fremgår af denne rapport, genfindes bl.a. i Storstrøms Amtskommunes initiativ til et baltisk forum samt i tanken om at etablere et baltisk center på Falster. Der er ingen tvivl om, at der andre steder er lignende initiativer på bedding eller under etablering.

Det afgørende her er, at man i alle disse tiltag ser på helhedsmulighederne i Østersøsamarbejdet, og at man pointerer det vigtige i, at de enkelte regioner, der støder op til Østersøen, også inddrages i et konstruktivt samarbejde. Der er derfor heller ingen tvivl om, at de baltiske lande må tilgodeses i et sådant fremtidigt samarbejde, ligesom vi finder det naturligt, at også Norge inddrages som nationalstat i det fremtidige Østersøsamarbejde.

Et væsentligt samarbejdsområde er naturligvis miljøet i Østersøområdet og her først og fremmest i Østersøen selv. Selv om Østersøkon-

[Løvig Simonsen]

ventionen er blevet strammet op og arbejdet intensiveret, har Østersøen det bestemt ikke godt. Det skyldes naturligvis dens særegne karakter – bl.a. med høje tærskler og dybe bunde – og strømforholdene og saltvandsindtaget igennem Kattegat, der igen er afhængige af de kraftige efterårsstorme fra vest, men først og fremmest vor egen forurening fra afledninger fra landbrug, industri og husholdninger til såvel vand som luft.

I 1986 kunne den daværende miljøminister på et spørgsmål om, hvad udsigterne for den biologiske tilstand er i Østersøen på kort og lang sigt, svare således:

»Sammenfattende kan derfor siges, at udsigterne for Østersøens biologiske tilstand på kort sigt fortsat er betænkelige, idet de enkelte lyspunkter, f.eks. reduktionen af DDT-forureningen, opvejes af de fortsatte forværringer bl.a. næringssaltsituationen og den ukendte virkning af mange af de stoffer, der stadig væk udledes til Østersøen.

På lang sigt kan udsigterne siges at være positive, såfremt Østersølandenes samarbejde til beskyttelse af Østersøen kan videreføres og styrkes endnu mere.«

Derfor skal debatten i dag munde ud i en styrkelse og videreførelse af dette arbejde igennem vedtagelse af en dagsorden, der styrker samarbejdet om beskyttelse af Østersøen, for situationen er jo den, at Østersøen i den mellemliggende periode ikke har fået det bedre. Lad mig blot henvise til rapporten til Nordisk Råds internationale konference om havforurening den 16.-18. oktober 1989, hvoraf det fremgår, at i næsten halvdelen af den egentlige Østersøbund er bunddyrene borte, at højt tungmetalinhold er målt i sedimenterne, at kloreret materiale fra papirfabrikkernes blegning af papiret spredes i et større og større område, og at dioxinindholdet i fisk og skaldyr er ud over det, der i længden er acceptabelt for mennesker, for slet ikke at tale om den stigende næringssaltforurening og dens følger. En større og mere effektiv indsats er påkrævet.

En sådan erkendelse ligger også bag nedsættelse af den særlige task forcegruppe, der blev resultatet af Ronnebymødet i Sverige den 2.-3. september 1990. I mødet deltog foruden repræsentanter for Østersøstaterne også Norge og Tjekkoslaviet. Nedsættelse af en sådan gruppe gør det naturligvis ikke alene, selv om man i

den højtideligt vedtagne deklaration understreger sin faste beslutning om at genskabe den økologiske balance i Østersøen og udarbejde programmer til reduktion af forureningen.

Det vigtige for mig at se er det kommissorium, der blev givet den førnævnte task forcegruppe og den tidsbegrænsning, der blev givet til færdiggørelse af dens arbejde. De nationale planer skal foreligge senest den 31. januar i år, og arbejdet skal være tilendebragt ved årets udgang, som ministeren har påpeget. Samtidig involverer man Den Nordiske Investeringsbank såvel som Den Europæiske Investeringsbank samt Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling og Verdensbanken, således at der også foreligger en finansieringsplan for de nødvendige tiltag.

Ikke mindst det sidste element er af overordentlig stor betydning, fordi det er nødvendigt med en samordning af de mange finansielle støttemuligheder, der er oprettet nationalt, bilateralt og multilateralt.

Det er derfor bydende nødvendigt, at samarbejdet forstærkes bl.a. ved, at regionerne inddrages i arbejdet, som jeg allerede har nævnt, og ligeledes ved, at man giver mulighed for en juridisk bindende aftale mellem de kontraherende parter, at en forureningsbekæmpelse, der bygger på forsigtighedsprincippet samt på anvendelse af en renere teknologi og affaldsreduktion, indarbejdes i Helsingforsdeklarationen, og som et appendiks – men desværre et nødvendigt appendiks – at man prøver at forhindre, at man deponerer radioaktivt affald under havbunden via landskakte, som også er nævnt.

Socialdemokratiet støtter således, at et udvidet samarbejde også omfatter regionerne, at der sker en stærkere koordinering af den økonomiske indsats, at forsigtighedsprincippet og anvendelse af renere teknologi og affaldsreduktion indarbejdes i Helsingforskonventionen, at beslutningerne gives mulighed for at gøre juridisk bindende, og at vi er imod deponering af radioaktivt affald under havbunden fra land.

Lad mig slutte med at tilføje, at såfremt vi ønsker at se Østersøområdet som et vækstområde i ordets bedste betydning, er der ingen tvivl om, at vi også må etablere et egentligt Østersøråd, hvor vi kan diskutere og enes om de muligheder og midler, vi har til at opnå fælles fordele

[Løvig Simonsen]

både økonomiske, kulturelle og politiske, men først og fremmest til at genskabe Østersøen som et rent hav.

Eva Møller (KF):

Lad mig, selv om det vel egentlig ikke tilkommer mig, der også er ny på dette område, begynde med at ønske ministeren velkommen til arbejdet. Jeg ser frem til et positivt samarbejde på et område, som er i rivende udvikling, og som er af stor betydning for både nutiden og fremtiden.

Lad mig dernæst sige, at jeg i svaret på forespørgslen hørte ministeren sige, at regeringen agter at fortsætte med aktivt at deltage i det internationale miljøsamarbejde om Østersøen, at udbygge det bilaterale samarbejde med Østersøstaterne og at arbejde for, at revisionen gør Østersøkonventionen mere tidssvarende og effektiv.

Såfremt dette er korrekt opfattet, kan jeg på Det Konservative Folkepartis vegne give tilslutning til regeringens politik.

Som det er sagt så ofte før, kender forurening ingen grænser. Dette kan f.eks. også læses i Miljøstyrelsens redegørelse om det europæiske miljøsamarbejde fra 1988. Det fremgår også af samme redegørelse, at befolkningstætheden er meget stor; der er mange både til at forurene og til at blive påvirket af en eventuel forurening.

Dette sammenholdt med den særlige karakter af havområdet – som også påpeget af både ministeren og af den socialdemokratiske ordfører – bevirker, at vandets opholdstid i Østersøen er meget langvarig, 20-30 år, og det gør også, at der ikke er nogen hurtige eller kortsigtede løsninger.

Den såkaldte Helsingfors- eller Østersøkonvention som de syv landes forsøg på at gøre noget for at beskytte miljøet er fra 1974 og blev ratificeret og trådte dermed i kraft i 1980. Det er klart, at danske holdninger, danske synspunkter og danske måder at gribe problemerne an på har store muligheder for at slå igennem i en så begrænset kreds af lande. Der er også i selve arbejdsformen – her specielt i den teknisk-videnskabelige komité, som er en af de tre permanente komiteer under Østersøkonventionen, hvor man arbejder med det såkaldte projektarbejde, som ledes af et eller to lande – stor mulighed for dansk indflydelse, idet Danmark er ledende på bl.a. landbrugets udledninger og nyere forurenende stoffer.

Det er mit håb, at Danmark fortsat vil yde sit bidrag på dette felt med at være ledende på væsentlige områder inden for arbejdet i den teknisk-videnskabelige komité. Resultaterne af arbejdet kan desværre først ses på længere eller på lang sigt.

Det fremgår også af kommissionens deklaration om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet fra 1988. Det blev heri vedtaget, at man hurtigst muligt og senest i 1995 skulle halvere udledningen med næringssalte, miljøfremmede stoffer og tungmetaller. Den første vanskelighed lå i at finde ud af og enes om, hvilken udledningsmængde der skulle betragtes som udgangspunkt. Det er dog lykkedes, og man bragter udledningsmængden fra 1987 som udgangspunkt. Dermed kender man altså også de tal, der skal halveres senest i 1995.

Her kan vi som danskere se, at vi har et godt grundlag at gå i gang på, idet vandmiljøplanen fra 1987 er vort største bidrag til opfyldelse af deklarationen. Men vi kan også med tilfredshed konstatere, at vi har delt vor viden på området med de øvrige lande. Selv om målet og opfyldelsen er langsigtet, tyder alt på, at det ikke er urealistisk.

Ordføreren for såvel Socialdemokratiet som for SF har påpeget, at der er store miljømæssige problemer først og fremmest med det sediment, der ligger i Østersøen. Jeg synes, det kan være nok så væsentligt og nok så positivt måske at påpege, at vi af de sidste års måleresultater har kunnet se, at udledningen af miljøfremmede stoffer er faldet, at udledningen af tungmetaller – desværre bortset fra tungmetallet cadmium – er under kontrol, og endelig at stigningen af udledningen af kvælstof og fosfor er standset alle andre steder end i Kattegat. Det sidste har vi vel håb om at vandmiljøplanen klarer, når den for alvor begynder at virke.

Ronnebydeklarationen fra september 1990 bør vel også nævnes i forbindelse med dagens forespørgsel, da der her tales om behovet for en opstramning af det internationale samarbejde og nødvendigheden af at inddrage bankerne i arbejdet med at sikre og genskabe den økologiske balance i Østersøen og endelig om nødvendigheden af at udarbejde en samlet miljøplan for at nå målet: en renere Østersø.

Arbejdet med at sikre og genskabe den økologiske balance i Østersøen sker på mange fronter og i mange sammenhænge. Lad mig

[Eva Møller]

blot som eksempler nævne Paris-, Oslo- og Genèvekonventionerne og samarbejdet, der sker både mellem Østersølandene, de nordiske lande og inden for EF. Det er også for Det Konservative Folkeparti naturligt og rigtigt, at Danmark virker aktivt for et bedre miljø og derfor er med alle disse steder. Men koordinering, samarbejde og prioritering kunne måske spare et par møder og/eller sikre, at ressourceudnyttelsen blev lidt bedre. Det bør såvel Folketing som regering være opmærksomme på.

I ovenstående oprensning af sammenhænge havde jeg intet med om Danmarks bilaterale samarbejde med andre lande, men også det bør medtages, idet vi her har gode påvirkningsmuligheder og god mulighed for eksport af dansk teknologi og knowhow. Vi har i øjeblikket en tosidet aftale med Sovjetunionen og med Polen, og vi overvejer, om vi skal have tilsvarende aftaler med Tjekkoslaviet og de baltiske lande. Vi ønsker gennem dette og andet samarbejde også at gøre andre lande bekendt med den danske tankegang. Det vil bl.a. sige princippet om renere teknologi, forsigtighedsprincippet og vore totalaffaldsløsninger.

Jeg skal i denne forbindelse sluttelig nævne, at der er sat penge af til dette samarbejde med Østlandene. Jeg tænker her på Østlandepuljen, miljøstøtteordningerne og det nordiske miljøinvesteringsprogram NEFKO fra 1990, og også her gælder det selvfølgelig, at beløb og prioriteringer både kan og skal drøftes og overvejes.

I den sidste del af forespørgslen ønskes der et svar på, hvilke ønsker til forbedringer regeringen har ved den kommende revision af Østersøkonventionen. Konventionen er som tidligere nævnt fra 1974, og der er på miljøområdet både med hensyn til viden om farer og skader og med hensyn til teknologi sket meget i de forløbne 17 år. Det første ønske må derfor være at få gjort konventionen tidssvarende og dermed mere effektiv. Jeg vil her specielt pege på et ønske om at udvide anvendelsesområdet og at øge den forebyggende indsats, jf. Danmarks princip om renere teknologi.

Det ville desuden i lyset af, at forurening ikke kender grænser, og at koordinering og samarbejde er godt, være udmærket, dersom antallet af deltagende parter kunne øges. Her tænker jeg i første omgang specielt på Norge og Tjekkoslaviet samt de baltiske lande og EF.

Meget af arbejdet om Østersøkonventionen foregår i arbejdsgrupper, og da vi i Danmark har gode erfaringer med at have organisationer, herunder interesseorganisationer, med i arbejdsgrupper, udvalg eller komiteer, eller hvad vi nu vælger at kalde de forskellige forsamlinger, vil jeg opfordre til, at vi også søger at fremme denne tradition ude i den store verden, herunder i samarbejdet om en renere Østersø.

Som nævnt i begyndelsen af min tale tilslutter Det Konservative Folkeparti sig regeringens hensigter og ønsker om at sikre og genskabe den økologiske balance i Østersøen, og jeg har i min tale peget på de væsentligste områder, som for os hører til i denne sammenhæng.

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil gerne takke miljøministeren for hans udmærkede redegørelse for det arbejde, som han har i sinde at sætte i gang i forbindelse med forhandlingerne om en Østersøkonvention.

Vi lægger i Venstre særdeles stor vægt på, at det internationale samarbejde foregår, både når det gælder konventioner, der omfatter flere lande, og selvfølgelig også det bilaterale samarbejde. Det er sådan, at vi er lande omkring Østersøen, som forurenere det samme hav. Det er selvfølgelig først og fremmest de lande, det drejer sig om, men også Norge og Tjekkoslaviet er på vej i samarbejdet. Det er selvfølgelig også vigtigt, at vi inddrager EF.

Det arbejde, som man nu skal i gang med, skal selvfølgelig modernisere de tidligere konventioner. Det er vigtigt, at vi får fastsat et fælles mål for de lande, der ligger omkring Østersøen.

Sådan som arbejdet foreløbig er lagt til rette, deler man opgaverne imellem sig, og Danmark har påtaget sig landbrugsområdet, hvor der i høj grad er brug for en indsats rundt omkring Østersøen.

Det, vi har brug for, er først og fremmest, at vi nu får taget nogle mere fremadrettede skridt og får fundet ud af, hvordan vi mere effektivt kan få overført teknologi til specielt Østlandene, og hvordan vi alle sammen kan hjælpe hinanden med at forske og udvikle, så vi får den renere teknologi, vi alle sammen er interesserede i. I den forbindelse er det vigtigt, at vi får samordnet alle de mange initiativer; der nu kan komme i gang som følge af alle de mange støtteordninger, puljer og banker, som er blevet sat i gang i

[Hanne Severinsen]

de senere år, hvad der bl.a. er en følge af den glædelige udvikling, der er sket i Østeuropa. Det gør også, at der nu i de kommende år virkelig bør komme gang i samarbejdet om at få forbedret miljøet i Østersøen.

I den forbindelse er det selvfølgelig spændende, hvordan det kan lykkes den danske regering at få de baltiske lande mere direkte inddraget. Der er ingen tvivl om, at de vældig gerne vil det, men der er samtidig det problem, at Sovjetunionen kan nedlægge veto. Jeg håber, at det kan lykkes miljøministeren at finde en eller anden måde at få inddraget de baltiske lande på, og vi håber selvfølgelig alle sammen, at de på et tidspunkt kan inddrages fuldt ud.

Det er også blevet nævnt, at det er en god idé at have et samspil med parlamentariske forsamlinger, og det tror jeg også kan være rigtigt. Vi skal passe på, at det ikke bliver et bureaukratisk foretagende, men det, at man mødes og måske hver især presser sine respektive regeringer og måske også får udvekslet ideer og erfaringer om, hvordan arbejdet foregår i de forskellige parlamenter, kan givetvis være et godt supplement til ministermøderne. Hvordan man så skal gøre det, tager vi ikke stilling til i forslaget om motiveret dagsorden, idet vi siger, der skal være regelmæssige ministermøder og regelmæssige parlamentariskemøder.

Vi ser i Venstre gerne, at der kommer gang i dette samarbejde, og vi håber, at miljøministeren får held til at komme videre på den måde, som han har lagt op til i sin redegørelse.

Aage Brusgaard (FP):

Jeg har været nødt til at sætte mig lidt ind i Østersøforholdene, nu da jeg skulle være ordfører her i dag. Jeg må da sige, at det er et meget omfattende materiale, man skal læse, men det har da også været meget interessant. Hvis antallet og længden af miljøkonferencer kunne forbedre miljøet i Østersøen, ville miljøforureningen allerede på nuværende tidspunkt være fjernet. Der har været et utal af miljøkonferencer rundt om i verden, i Norden, i EF-regi, i nordisk regi. Man har talt meget, men resultaterne er meget små.

I EF-regi har den øgede politiske interesse for miljøspørgsmål fået miljøministrene til at holde to rådsmøder om året mod førhen kun et. Da det har taget ministerrådssekretariatet en lille måned at forberede hvert møde, har en for-

dobling af møderne betydet, at der bliver knap en måned mindre til at behandle konkrete forslag, som kommer fra EF-Kommissionen. Den øgede miljøinteresse i EF har ført til færre vedtagne direktiver, fordi systemet reelt spænder ben for sig selv. Der bliver flaskehalsproblemer inden for de miljøpolitiske områder. Det har jeg læst i Danske Kommuner nr. 5, 31. januar 1991, side 11, så det må jo nok passe.

Inden for det europæiske samarbejde mod grænseoverskridende forurening er det ikke småting, der er blevet vedtaget eller er blevet talt om. Miljøsamarbejdet i EF, nordisk miljø-samarbejde, miljøsamarbejdet i OECD, opfølgning af konferencer om Sikkerhed og Samarbejde i Europa kaldet CSCE, samarbejdet om miljøbeskyttelse inden for ECE, Europarådet, Pariskonventionen, Oslokonventionen, Londonkonventionen, Marpolkonventionen, Helsingforskonventionen, Nordsøkonferencen, Genèvekonferencen, Den Nordiske Miljøbeskyttelseskonference, Østersøkonventionen, Flensborg Fjord-konventionen osv. og ikke at forglemme gensidigt miljøsamarbejde i Østersølandene.

Det var de konventioner, der allerede har behandlet spørgsmålene, jeg lige kunne finde i de lektier, jeg har læst.

Den eksisterende Østersøkonvention blev etableret i begyndelsen af 1970'erne, hvor SF's moderparti derovre endnu var ved magten i DDR og i Polen.

Miljøsamarbejdet mellem Danmark og Sovjet blev oprettet i 1975, og i forbindelse med dette samarbejde stillede man nogle hovedpunkter op vedrørende forurening af Østersøen, som var punkt 1. Der var også spørgsmålet om forholdene i floder og mindre vandløb, spildevandsbehandling og behandling af fast affald og til sidst studier af fugle.

Desværre skete der det, at der fra sovjetisk side i stigende grad kun blev fokuseret på naturspørgsmål såsom fuglestudier, samarbejdet mellem de to landes zoologiske haver og lignende, medens de mere tekniske betonedede områder såsom spildevandsbehandling, affaldsbortskaffelse, hvori f.eks. danske firmaer kunne have en vis interesse, blev nedtonet, ganske enkelt fordi Sovjetunionen har haft så store militæudgifter, at de ikke har haft råd til at tænke på deres miljøproblemer.

[Aage Brusgaard]

For så vidt angår de sovjetiske udgifter til deres militære styrke i Polen ser det ud til, at disse udgifter vil fortsætte uændret helt hen til 1994 i hvert fald, idet Sovjetunionen netop har meddelt, at man ikke ser sig i stand til at trække styrker tilbage før omkring dette tidspunkt. Sovjetunionen har åbenbart penge nok til at bruge som besættelsesmagt, men ikke på et bedre miljø. Jeg tænker også lidt på de baltiske lande her.

Modsat Østlandene vedtog Danmark i 1987 en vandmiljøplan omfattende foranstaltninger vedrørende spildevandsrensning, opbevaring og udbringning af husdyrgødning m.v. Målet var over en 5-årig periode at reducere kvælstofudledningen med 50 pct., altså fra 290.000 t til 145.000 t pr. år, samt fosforudledningen med 80 pct. fra 15.000 t til 3.000 t pr. år. Det indebærer omfattende investeringer i landbrug, industri og kommunale rensningsanlæg i en størrelsesorden på 12 mia. kr., som Danmark altså har været nødt til at låne i udlandet.

Et af de andre Østersølande, Polen, er det land, der næst efter Sovjetunionen udsender den største mængde svovldioxid i Europa, nemlig 4,3 mio. t årlig, og det svarer til over 100 kg pr. person og godt 15.000 pr. km². Disse meget høje tal skyldes dels det dårlige brændsel, dels at der ikke findes afsvovningsanlæg i Polen.

For så vidt angår DDR, som nu er sammen-sluttet med Vesttyskland, er der et luftforureningsproblem i forbindelse med opvarmning med brunkul. Man anslog, at brunkulsanvendelsen til fyring indtil 1990 ville stige til over 300 mio. t, og dette medfører en udsendelse af svovldioxid på mindst 5 mio. t om året. Jeg kan i parentes tilføje, at Danmark kun udsender 440.000 t.

Allerede den 26. juli 1985 indgik Danmark og den daværende Tyske Demokratiske Republik en aftale om samarbejde på miljøområdet. Samarbejdet skulle gennemføres med ekspertrådslagning, udveksling af videnskabsmænd og fagfolk samt udveksling af tekniske og videnskabelige informationer og dokumentationer samt af forskningsresultater.

Man kan kun håbe på, at kommende Østersøkonferencer vil skabe langt bedre forhold mellem Danmark og det forenede Tyskland. Jeg tænker i øvrigt her på, at det indtil dato faktisk har været umuligt at få nogen oplysninger fra det daværende DDR. Et af de store proble-

mer i DDR er reelt, at der mangler afsvovnling af brunkul.

Vores nye miljøminister, hr. Per Stig Møller, siger i et interview i Danske Kommuner, at han vil lægge meget stor vægt på, at hans miljømæssige udspil sker på et så gennemanalyseret grundlag som overhovedet muligt, samt at miljøministeren har iværksat et større forskningsarbejde, som skal danne grundlag for en revolution af handlingsplanen for miljøet. Miljøministeren oplyser ligeledes til Danske Kommuner, at han er imod miljøafgifter, som alene kræves for at få højere skatteprovenu, men at han ikke er imod blyafgifter.

Fremskridtspartiet har den holdning, at vi hverken ønsker miljøafgifter eller nye miljøtiltag, som ikke er videnskabeligt begrundede, og det vil sige ikke bare af danske videnskabsfolk, men også på internationalt plan.

Konsensuskonferencen og dens konklusioner er i nøje overensstemmelse med Vandkvalitetsinstituttets rapport af november 1988 ved navn »Vandmiljøplanen for Kvælstof og Ilt i Havet«, hvor man på side 8, punkt 4, bl.a. skriver følgende:

»Havenes kvælstofbalance og det deraf følgende iltsvind er et internationalt problem. En løsning af iltsvindproblemet kræver en halvering af kvælstofudledningen ikke kun her i landet, men i alle lande i det nordlige Europa.«

Det betyder så også, at de lande, vi snakker om, skal være med, men problemet er jo bare, om de vil.

Det er stadig Fremskridtspartiets holdning, at vandmiljøplanen nærmest var en hovsaløsning, som ikke hvilede på et tilstrækkelig videnskabeligt grundlag. Vandmiljøplanen blev i øvrigt sat i værk, uden at man havde sikret sig en international opfølgning af miljørensning af Østersøen og de omkringliggende have. Allerede på det tidspunkt burde vi jo have haft Østersølandene med, sådan at vi havde taget nogle fælles initiativer.

Til slut kan jeg oplyse, at Fremskridtspartiet kan gå ind for en Østersøkonference, hvor målet bliver, at hvert enkelt deltagerland betaler for sin egen oprensning, for helt galt bliver det jo, hvis dansk erhvervsliv under en regering ledet af De Konservative og Venstre via miljøafgifter skal betale for kommunisternes gamle miljøsynder. Det siger vi nej til i Fremskridtspartiet.

[Aage Brusgaard]

Det kan ikke være rimeligt, at et lille land som Danmark skal betale for de store militærmagters miljøsvineri. Det er jo faktisk sådan, at selv de 500 mio. kr., Folketinget har vedtaget skal sendes derover, må Danmark låne hver en krone af i udlandet, og der er jo altså kun én til at betale tilbage, og det er det erhvervsliv her i Danmark, som vi pålægger større miljøinvesteringer end de lande, det skal konkurrere med.

Vi kunne se i Jyllands-Posten den 12. februar 1991, at amter og kommuner her i Danmark har afsat 34 mia. kr. til miljøinvesteringer i 1991. Det betyder jo, at Danmark i hvert fald fejler for sin egen dør. Skal vi så også til at feje for de store Østersølandes dør, bliver det økonomisk helt uoverskueligt for vores efterkommere.

Jeg kan se, der er en rød lampe under mit papir. Må jeg bruge lige et minut til at kommentere den motiverede dagsorden, eller skal jeg sætte mig ned og så komme herop senere? Formanden ryster på hovedet, så jeg sætter mig ned.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Taletiden er 10 minutter, og der har været talt 10 1/2 minut, og det er en overskridelse.

Addi Andersen (CD):

Da Centrum-Demokraternes miljøpolitiske ordfører ikke kan være til stede, skal jeg fremføre følgende:

CD har andel i den vedtagne havmiljøplan, men som vi allerede dengang påpegede, skal vi have de lande, der grænser op til Østersøen, med for at få den optimale virkning. At Danmark er et af foregangslandene, vil forhåbentlig give ordene mere vægt, når vi skal gøre vor indflydelse gældende alle de steder, hvor der er mulighed for det.

CD vil støtte de tiltag, der kan have indflydelse på det miljø samarbejde, regeringen agter at fortsætte omkring Østersøen.

Lone Dybkjær (RV):

Det var min agt at starte med at byde den nye miljøminister velkommen. Nu kom han også i salen, så jeg får lejlighed til at gøre det og samtidig takke for redegørelsen.

Østersøen er jo et af de meget klare eksempler på, at den måde, vi hidtil har benyttet, når vi skulle klare miljøproblemerne, har vist sig ikke at være tilstrækkelig, fordi Østersøen er et luk-

ket system. Med andre ord er vi nødt til nu at begynde at overveje, hvordan vi skal løse miljøproblemerne og ikke bare i en eller anden forstand klare dem. Jeg plejer at kalde det, at vi nu bevæger os over i den femte fase i miljøpolitikens historie.

I den første fase kan vi sige vi levede i harmoni med naturen som jægere og nomadefolk.

I den anden fase flyttede menneskene sig, når de havde skabt tilstrækkelig mange problemer enten ved at overudnytte jorden eller skove træerne, eller hvad de nu gjorde; i øvrigt også ved at bygge enorme affaldspladser op.

I den tredje fase flyttede man problemerne: længere rør ud i havet, havet sletter alle spor, dybere ned i jorden, om 100 år er alting glemt osv., eller højere skorstene, for så falder forureningen ikke ned hos os, men hos naboen eller i nabolandet.

I fjerde fase – og det var det, forespørgeren var inde på – fortyndede vi problemerne, og den fase er vi også nødt til at forlade nu og begive os over i det, jeg kalder den femte fase, nemlig dér, hvor vi skal løse problemerne.

Jeg synes ligesom forespørgeren, at tiden er inde til at opbygge konventioner, der er stærkere end tidligere. Det er et rigtigt middel og det eneste middel til for alvor at få løst nogle af miljøproblemerne.

De principper, som miljøministeren var inde på, er jeg også enig i, og jeg skal derfor bare kort trække det, jeg oplever som det vigtigste, frem – for ikke at gøre denne tale længere end højst nødvendigt.

Det er helt nødvendigt med et pådrivende, aktivt internationalt samarbejde, som også miljøministeren var inde på. Dér tror jeg det er meget vigtigt, at Danmark gør sig klart, at vi ikke tager den rolle, at vi bare sidder og venter på hinanden. Det er virkelig nødvendigt, at der er nogle lande, der hele tiden presser på, sådan at vi får de andre lande med. Det er selvfølgelig ikke godt, hvis Danmark skal være det forreste land hele tiden; det tror jeg sådan set ikke vi kan klare. Men det er meget vigtigt, at vi på afgørende punkter har en pådrivende kraft, at vi altså laver et aktivt internationalt samarbejde.

Så er jeg i øvrigt også meget enig med miljøministeren i, at det skal suppleres med et aktivt bilateralt samarbejde, sådan som miljøministeren også nævnte det i sin tale, og den måde, som man hidtil har gjort det på fra dansk side, synes jeg selvsagt er god nok.

[Lone Dybkjær]

Det, jeg måske savnede lidt, var, at vi får det, som også er nødvendigt, med, nemlig de nødvendige midler, for at vi kan klare en række af problemerne. Der synes jeg vi skal prøve at gøre os umage for at få Østlandeordningen færdig så hurtigt som muligt. Finansloven er jo nu vedtaget, og det vil sige, at pengene for så vidt er der. Nu mangler vi bare lovforslaget – i hvert fald formelt – for at kunne begynde arbejdet. Da vi ved, at det har været forberedt siden midten af sidste år, er der sådan set ingen grund til at tøve længe, og jeg er egentlig lidt ked af, at lovforslaget ikke er på dagsordenen i dag; men det skal jo ikke forhindre, at vi ret hurtigt får det gjort færdigt, sådan at vi kan få en aktiv indsats.

I modsætning til Fremskridtspartiet er det nemlig for Det Radikale Venstre klart, at landene kan ikke klare de problemer alene. Uanset at de har haft et styre, vi heller ikke har sympatiseret med – og det har de vitterlig haft – så må vi konstatere, at de nu er i en situation, hvor det er helt illusorisk at mene, at de kan klare disse opgaver alene. Hverken teknisk eller økonomisk har de nogen som helst muligheder for det.

Når vi skal prøve at gøre en aktiv indsats, er det ikke alene af hensyn til de lande og folket i de lande, men sandelig også af hensyn til os selv. Som miljøministeren og andre har været inde på det, så bliver mange af de tiltag, vi har, urimelig dyre, hvis vi ikke får de omkringliggende lande med os, og derfor er det nødvendigt, at vi yder dem nogen hjælp til selvhjælp.

I sammenhæng hermed vil jeg gerne sige, at jeg selvfølgelig også har været tilhænger af den task force, der blev nedsat, og jeg vil gerne over for miljøministeren understrege, at jeg synes, det er vigtigt, at vi fortsætter princippet om, at arbejdet skal ske inden for de eksisterende rammer. Vi ser meget ofte i det internationale samarbejde, at der bare sker knopskydning, eller at man opretter nye institutioner. Det tror jeg er meget lidt hensigtsmæssigt for udviklingen i det internationale samarbejde, og derfor vil jeg meget opfordre miljøministeren til, at han fortsætter den linje, der blev lagt af den forrige regering, nemlig at hvis arbejdet i de eksisterende konventioner og de eksisterende rammer ikke er tilstrækkelig effektivt, så må man lave det om og ikke bare lave en ny institution. Så må man prøve at se, hvad man kan ændre inden for det eksisterende system.

Så vil jeg yderligere tage to punkter frem, nemlig at jeg synes, det er vigtigt, at vi i forbindelse med det internationale arbejde også kigger lidt på de lande, vi samarbejder med.

Jeg kan godt her på nuværende tidspunkt sige, at jeg var temmelig kritisk over for det svenske initiativ, ikke så meget for det indholdsmæssige – jo, det var jeg, fordi man jo fra svensk side oprindeligt ville lave en ny institution – men fordi den konference partout skulle ligge i Sverige og hedde en Ronnebykonference. Derfor har jeg heller ikke haft megen lyst til før nu at nævne ordet. Jeg synes simpelt hen, at det var en unødvendig promovning af en svensk indsats, hvis man virkelig vil hjælpe Polen, og den nuværende og daværende miljøminister sagde jo, det var hendes fornemste opgave at sørge for at hjælpe på miljøtilstanden i Polen. Så synes jeg, hun skulle have lavet konferencen i Polen. Men så havde den jo ikke heddet Ronneby, så havde den heddet noget andet, og så havde den ikke haft den samme klang i hendes ører, som når det hed en Ronnebykonference.

Men jeg mener det faktisk, for hvis vi virkelig vil støtte Østlandene på en aktiv facon, skal det dels være ved at hjælpe dem med nogen teknisk-økonomisk bistand i forbindelse med miljø-samarbejdet, men sandelig også ved, at vi holder de konferencer i de pågældende lande, sådan at vi bidrager valutarisk – som det vist hedder i det sprog – til, at de lande også ad den vej kan få en udvikling. Derfor vil jeg opfordre miljøministeren til, hvis der er den slags konferencer på tale, uanset at det så ikke kommer til at hedde en københavnsk konference, så på en eller anden måde at få dem etableret i de pågældende lande, og så på anden vis at få ind, at det er et dansk initiativ, hvis det altså er det.

Så vil jeg tage det næstsidste punkt fra dagsordenen frem, som også forespørgeren var inde på, nemlig dette at miljøorganisationerne inddrages i arbejdet. Det tror jeg er uhyre centralt i øjeblikket – i øvrigt også uhyre vanskeligt, fordi jeg tror, der er en vis miljøbevidsthed i de lande. Men min erfaring siger mig alligevel, fra da jeg som miljøminister selvfølgelig lidt mere intensivt havde kontakter til de lande, end jeg har på nuværende tidspunkt, at økonomisk vækst og hele den forbedring af den industrielle produktion og befolkningens økonomiske og levemæssige standard nu alligevel er ganske afgø-

[Lone Dybkjær]

rende, og at miljøet skred lidt ned ad rangstigen, efterhånden som tingene tog fart i Østlandene. Det var i den internationale sammenhæng noget af det, der blev fremhævet i starten, altså at miljøet var vigtigt, men det blev mindre og mindre vigtigt for landene.

Derfor tror jeg, det er vigtigt, at vi prøver på at finde ud af, hvordan vi kan støtte de folkelige bevægelser i de lande, sådan at vi får befolkningerne med os i kravet om, at den udvikling, der skal ske i landene, ikke sker på den måde, som udviklingen skete hos os, men som en mere bæredygtig udvikling.

Det er lettere sagt end gjort, for der er ikke den samme tradition for de folkelige bevægelser, som vi har her, men jeg tror alligevel, det vil være muligt at finde nogle måder at gøre det på. Jeg tror også, at den Østlandeordning, vi har, kan bruges hertil, altså således at vi kan prøve i forbindelse med Østlandeordningen at finde ud af, hvordan vi kan styrke nogle af de folkelige bevægelser til gavn for miljøet både i de pågældende lande og for den sags skyld også hos os selv.

Lysholm Christensen (KRF):

Da Kristeligt Folkepartis miljøpolitiske ordfører ikke kan være til stede, skal jeg sige følgende på partiets vegne, og skønt jeg ikke er miljøpolitisk ordfører, vil jeg da også gerne benytte anledningen til at byde den nye miljøminister velkommen til arbejdet inden for dette vigtige område.

Jeg vil også takke ministeren for et grundigt svar på forespørgslen, et svar, som indeholdt status over den miljømæssige situation i Østersøen. Vi fik noget at vide om igangværende initiativer, og vi fik også skitseret planer for det fremtidige miljø samarbejde omfattende landene omkring dette store og følsomme brakvandsområde.

Jeg skal ikke repetere de forhold, der gør Østersøen til et særlig miljøfølsomt område, men straks give mit partis tilslutning til den miljøpolitik, som regeringen har lagt frem og præsenteret i det svar, vi har fået i dag.

Vi ser i Kristeligt Folkeparti stadig med stor alvor på problemerne med den økologiske balance i området. Vi mener stadig, at der er mange store, uløste problemer, og der er tidligere miljøskader, som skal udbedes. Jo, der er sandelig opgaver nok at tage fat på i Østersøområdet.

Men det er jo ikke negativt det hele, og blandt de positive forhold i sagen skal jeg kort nævne, at stigningen i visse forureningskilder er stoppet, og at andre er kommet bedre under kontrol. Ikke mindst vil jeg notere mig med glæde, at flere lande er inddraget i miljø samarbejdet omkring Østersøen. Vi må notere os med stor tilfredshed den hurtigt vågnende miljøbevidsthed, som vi kan konstatere i de østeuropæiske lande med udledninger til Østersøen.

I den situation er det meget vigtigt, at Danmark opmuntrer og støtter disse lande i deres miljøarbejde, både med ekspertise, med isenkram og også med økonomi, for det er ikke nok at læne sig tilbage og rose sig af, hvad vi har gjort hertilands. Vi har gjort meget, men det hjælper jo ikke meget at læne sig tilbage og stoppe hjælpen til de andre lande, hvis vi i mellemtiden går til – både mennesker, fisk og fugle. Vi mener derfor, det er uhyre vigtigt, at vi er villige til at ofre noget også for bedring af miljøet i de andre lande, for investeringer dér kan vise sig at være bedre end investeringer i vort eget land.

Mange konferencer er afholdt, mange dokumenter er underskrevet, jo, der er sket en hel del allerede. Men vi skal videre ad den vej, og vi har i Kristeligt Folkeparti tillid til, at regeringen ihærdigt og tålmodigt vil fortsætte og udvide det internationale samarbejde, som er i gang. Derfor skal jeg til sidst helhjertet tilslutte mig målet for Helsingforskonferencen, som den er skitseret i den foreslåede dagsorden.

(Kort bemærkning).

Aage Brusgaard (FP):

Det drejer sig om Fremskridtspartiets bemærkning til den motiverede dagsorden.

Så vidt jeg kan se, er den stillet af SF og har så fået tilslutning fra de øvrige partier minus Fremskridtspartiet; det vil altså sige, at Venstre og Konservative tilslutter sig SF's miljøpolitik på visse områder.

Punkt 1 og 2 kunne Fremskridtspartiet udmærket tilslutte sig; det gælder sådan set også punkt 3, men jeg vil lige prøve at spørge hr. Gade, hvad der menes med »at træffe juridisk bindende beslutninger, samt at kommissionens beføjelser med hensyn til kontrol øges«. Vil det sige, at hvis der f.eks. bliver brugt nogle fælles midler til at rense kul i Polen, så skal de lande, der stiller midlerne til rådighed, have mulighed

[Aage Brusgaard]

for at kontrollere, at de nu er brugt til denne rensningsform, eller hvordan skal det forstås?

Fremskridtspartiet er direkte imod punkt 4, som jo siger, at miljøorganisationernes deltagelse skal styrkes. Vi mener, at der kan være meget store konfliktområder, hvis Greenpeace og alle disse organisationer skal ind og være mere medbestemmende, end de er i dag.

Punkt 5 er vi heller ikke meget for, og det er, fordi der står »forsigtighedsprincippet, princippet om ren teknologi« osv. Det, vi dér er bange for, er, at der står »forsigtighedsprincippet«. Hvad betyder det? Ja, det betyder, at vi vedtager nogle regler, inden det rent faktisk er dokumenteret, at det vil gavne miljøet.

Jeg kan nævne nogle enkelte ting, som har været diffuse på det område, bl.a. hele asbestsagen, som vi jo alle sammen husker: Lige pludselig var der en eller anden, der sagde, at asbest det var nok farligt. Og så rev forældrene det ned fra lofterne i børnehaver og skoler osv. Så kom det senere frem, at asbest altså ikke er farligt, bare det bliver siddende, hvor det altid har siddet. Vi kan også tænke på stråforkortningsfor-slaget og vel også på vandmiljøplanen.

Vi vil altså ikke være med til nogle diffuse ting, og jeg forstår ikke, at Venstre og De Konservative som såkaldt borgerlige partier kan gå ind for denne dagsorden fra SF. Fremskridtspartiet vil i hvert fald helhjertet stemme imod.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne sige til hr. Aage Brusgaard, at det ikke nytter noget at gemme den røde lampe under sine papirer. En kort bemærkning er kun på 2 minutter, men hvis en ordfører ønsker ordet i anden omgang, så har man en længere talletid, end der er mulighed for i de korte bemærkninger. Sagt til orientering.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Nu må jeg prøve, om jeg kan klare det dér med den røde lampe.

Jeg vil gerne på Det Konservative Folkepartis vegne sige til hr. Aage Brusgaard, at hvis han ud over alt det, han havde læst, også havde givet sig tid til at lytte til debatten i dag og måske også havde været lidt bedre baggrundsorienteret, så ville han vide, at der på området med hensyn til Østersøkonventionen altid har været bred konsensus mellem en lang række af Folketingets partier.

Han ville også have hørt af den ordførertale, som jeg holdt på Det Konservative Folkepartis vegne – og jeg tror godt, jeg tør tage den, fru Hanne Severinsen holdt på Venstres vegne, med – at den lignede utrolig meget de ordførertaler, der blev holdt fra SF og fra Socialdemokratiet. Så der er altså ikke tale om, at Venstre og Det Konservative Folkeparti er blevet trukket med ind i manegen. Vi har samarbejdet til gavn for det miljø, som vi alle sammen ønsker skal have det bedst muligt.

Og når vi taler om forsigtighedsprincippet, så er det ud fra, at vi her som i en lang række andre sammenhænge ved, at det nu engang er billigere at forebygge end at helbrede.

Det Konservative Folkeparti har sin egen selvstændige politik, men vi samarbejder gerne med andre partier om den.

Miljøministeren (Per Stig Møller):

Jeg vil først kvittere for de venlige bemærkninger, man har haft i anledning af, at jeg i dag er her for første gang som miljøminister. Og så vil jeg godt lige knytte nogle kommentarer til debatten.

Jeg kan naturligvis sige på regeringens vegne, at den kan acceptere dagsordenen, som det hedder i sproget. Det har den foregående regering også kunnet med de dagsordener, der f.eks. drejede sig om Nordsøen, og som det her jo er en fortsættelse af, sådan som den konservative ordfører netop har mindet om.

Jeg er enig med hr. Gade i, at det er et velvalgt tidspunkt for Folketinget at diskutere disse ting på, fordi der er en åbning i Østeuropa, som gør det muligt nu at nå nogle resultater, som hr. Aage Brusgaard jo har ret i ikke er nået i tilstrækkelig omfang tidligere.

Men jeg vil da gøre opmærksom på, som jeg sagde, at for en lang række stoffers vedkommende er vi kommet den rigtige vej i Østersøen. Det er altså nu de landbaserede kilder, vi skal have fat i, og det er nok så svært, fordi vi så går ind i andre landes territorier. Derfor bliver selvfølgelig også de mere bindende aftaler noget, vi skal i gang med. Og derfor er tidspunktet velvalgt.

Hvad angår miljøorganisationernes deltagelse, synes jeg, det er et vigtigt point, Folketinget her har, fordi det jo også er miljøorganisationerne, hr. Aage Brusgaard, der i meget høj grad i Baltikum, om man så bryder sig om histori-

[Miljøministeren]

eskrivning eller ej, har rejst den folkelige bevægelse, som er endt i frihedsbevægelsen i de baltiske lande. Jeg synes, det er rigtigt, at det danske Folketing markerer, at miljøorganisationerne har spillet en meget stor rolle for frigørelsen og derfor også vil komme til at spille en stor rolle for næste fase i miljøpolitikken omkring Østersøen.

Jeg synes også, det er meget vigtigt, at vi fremmer det parlamentariske samarbejde og derved ligesom i Europarådet åbner for adgang til de skandinaviske demokratier for de andre Østersølande. Disse nye demokratier har brug for vores støtte for simpelt hen at lære at leve i normalt demokratiske samfund med de spilleregler, der er.

Dér vil jeg godt sige til hr. Aage Brusgaard, at jeg naturligvis ikke synes, at det danske erhvervsliv skal betale for kommunismens forsyndelser og forbrydelser. Det er heller ikke det, jeg forestiller mig, heller ikke i lovforslaget om Østlandepuljen, som fru Lone Dybkjær var inde på og ikke kunne forstå hvor blev af. Det er altså fremsat for Folketinget i slutningen af januar, og det er sat til behandling i Folketinget den 5. marts. Og jeg sætter ikke tidspunktet for, hvornår Folketinget behandler lovforslagene.

Det er de nye demokratier, vi skal styrke. Det er de nye demokratier, som ikke skal knuses under regningen fra kommunisterne. Og hvis de skal have disse kæmpe miljøregninger oven i alle de andre vanskeligheder, de har, så kan det godt være, vi kommer til at opleve det samme, som vi oplevede i tiden efter 1919, hvor de også alle sammen var demokratier, nemlig at de bukker under for den økonomiske byrde, og omkring 1930 var der ikke nogen af dem tilbage på den side af Østersøen. Det vil vi godt medvirke til at undgå ved i hvert fald at hjælpe i forbindelse med miljøforeningerne.

Jeg vil jeg minde hr. Aage Brusgaard om, at Jyllands-Posten foreslog den nye miljøminister, at han sendte alle pengene til Østeuropa og ikke brugte én krone herhjemme, for det fik vi meget mere ud af. Jyllands-Posten mente altså, at det drejede sig om at lægge hele miljøindsatsen i Østeuropa. Det mener jeg nu ikke, men jeg mener, at vi faktisk får miljø for pengene, og at vi får hjulpet de nye demokratier.

Jeg er glad for, at hr. Gade og hr. Løvig Simonsen støtter min kritik af den form for dumpning af radioaktivt affald, som svensker-

ne har tænkt sig, og som efter min opfattelse er en forvridning af Londonkonventionen. Jeg er glad for, at jeg altså har støtte, når jeg går videre med forsøget på at forhindre den slags ting i denne konvention.

Jeg er i øvrigt meget glad for, at Folketinget igen har kunnet enes om en vigtig miljøpolitisk indsats og har kunnet samles i et meget stort flertal om den dagsorden, som her foreligger. Jeg er enig med fru Lone Dybkjær i, at vi er kommet til femte fase i miljøpolitikken, og det vidner denne dagsorden jo også om. Jeg synes, det lover godt både for indsatsen for Østersøen og for miljøindsatsen i Tinget.

Gade (SF):

Hr. Løvig Simonsen omtalte Østersøregionen som et vækstområde og sagde, at vi på et tidspunkt også skulle diskutere etablering af et egentligt Østersøråd. Det er jeg meget enig i, og jeg ser også den dagsorden, der bliver vedtaget her, som en start på noget, der kan blive til et Østersøråd.

Hvis der er opslutning i landene rundt omkring Østersøen til den model, der er skitseret her, med faste ministermøder, med parlamentarikerforsamling, hvor vi starter med miljø-samarbejde, men forstår, at det også trækker teknologisk samarbejde, forskningssamarbejde, udviklingssamarbejde i det hele taget med sig, så er vi ganske godt på vej til at lave et Østersøråd. Vi gør det ved med et snuptag at benytte et eksisterende system, og dermed behøver vi ikke at komme ud i udmattende diskussioner om at opbygge nye store bureaukratier og konstruktioner. Så det er jeg meget enig i.

Jeg er også enig i behovet for en samordning af den finansielle støtte. Jeg har forstået, at Nordisk Investeringsbank spiller en ganske betydelig rolle her, og jeg synes, det var en flot beslutning, der blev taget af de nordiske lande, da Nordisk Investeringsbank fik vedtaget reelt at udvide sit anvendelsesområde.

Jeg forstod på fru Hanne Severinsen, at hun støttede opbygningen af samarbejdet mellem de parlamentariske forsamlinger og også mente, at det var vigtigt med et samspil. Jeg vil godt selv udtrykke det lidt stærkere, også i forlængelse af det, andre ordførere har været inde på:

Jeg tror, det er afgørende nødvendigt, at det internationale miljø-samarbejde, der kan opleves som langt væk fra dagligdagen for alminde-

[Gade]

lige mennesker, bliver knyttet mere til hverdagen. Parlamentarikere og folketingsmedlemmer er trods alt tættere på end embedsmænd, der sidder langt nede under en minister og tager til ministermøder, hvor kun nogle få interesserer sig for, hvad der sker. Ved at lave ministermøder, hvor pressen bliver interesseret, og dertil knytte en parlamentarikerforsamling, som kan mødes og lave anbefalinger og sende dem frem, skærper man givetvis den folkelige interesse.

Det skal så knyttes til nødvendigheden af, at miljøorganisationerne styrkes, og jeg er meget enig i det, fru Lone Dybkjær sagde herom, og som miljøministeren var enig i.

Jeg vil også gerne støtte fru Lone Dybkjærs tanke om, at Østlandepuljens midler kan bruges til at støtte denne del af dagsordenen. Jeg tror, det er vældig vigtigt, at vi kan eksportere noget af det, vi trods alt er kommet lidt længere med end en række andre lande.

Må jeg så sige to ord om begrebet vækst. Der er ingen tvivl om, at landene i Østeuropa har brug for teknologioverførsel på det nuværende niveau, hvor de får vores teknologi, og at vi vil få en akut forbedring af miljøsituationen. På den anden side er der heller ingen tvivl om, at hvis Østersøregionen udvikler sig til det, som hr. Løvig Simonsen kaldte en vækstregion, så får vi problemer med øget bilkørsel, og vi får problemer med en meget større affaldsproduktion, hvis de lande skal opnå en levestandard som den, vi mener vi har ret til.

Det stiller krav om, at vi i 1990'erne vender bøtten ganske kraftigt og forstår, at når vi siger ren teknologi, så er det ikke renere teknologi. Der er nogle ordførere, der har været inde på det her i debatten. Ren teknologi er et spring fremad, det er en ændret måde at anskue det på, og det ligger meget tættere på statsministrenes betragtninger i Ronneby om økologisk balance.

Jeg siger det kun, fordi jeg har kunnet mærke på nogle af ordførerne, at der nok er lidt jubeloptimisme i retning af, at bare man får renere teknologi, bare vi lader den teknologiske udvikling køre, så løser vi det. Det gør vi ikke. Vi er nødt til at indse, at det er et meget større brud, der er brug for, og jeg er også glad for, at det er fremhævet i dagsordenen.

Til hr. Aage Brusgaard vil jeg ikke sige ret meget. Hans betragtninger om SF vil jeg helt forbigå.

Jeg vil i øvrigt gøre ham opmærksom på, når han henviser til, at vi på næringsssaltområdet skulle få en lang række af vores problemer fra Østersøen, at konsensuskonferencen for 14 dage siden har forklaret, at sådan hænger tingene ikke sammen. Det er faktisk sådan, at man ikke mener, at kvælstof og fosfor fra Østersøen bidrager i Kattegat, i danske farvande, i noget væsentligt omfang. Det var en ny oplysning på konsensuskonferencen, men det er altså ikke desto mindre den, der er givet.

Må jeg så godt til sidst sige om hr. Aage Brusgaards forsøg på at drive en kile ind mellem de partier, der nu står sammen om en dagsorden, at han godt kan glemme det forsøg. Fra SF's side er det med stor tilfredshed, vi ser, at så mange af Folketingets partier bakker op om en international miljøpolitik, som faktisk er ganske skarp, som også er præcis, og som indebærer, at man har set, hvad der er nødvendigt i 1990'erne.

Jeg er på den baggrund ikke spor ked af, at Fremskridtspartiet med de betragtninger, hr. Aage Brusgaard er kommet med om forsigtighedsprincippet, stemmer imod. Det er netop, hvad der er brug for, at vi ikke skal se ligene, før vi tager stilling. Vi tager stilling ud fra en grundig viden, men vi skal ikke have set beviset så kraftigt, at patienten er død, før vi tager stilling. Jeg har indtryk af, at det er det sidste, Fremskridtspartiet ønsker.

Jeg er tilfreds med, at et så stort flertal kan stemme for dagsordenen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 6 af Gade (SF), Løvig Simonsen (S), Eva Møller (KF), Hanne Severinsen (V), Addi Andersen (CD), Lone Dybkjær (RV) og Lysholm Christensen (KRF) (se foran) vedtoges, idet 106 (S, KF, V, SF, CD, RV og KRF) stemte for, 8 (FP) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 73:
Forslag til lov om råstoffer.